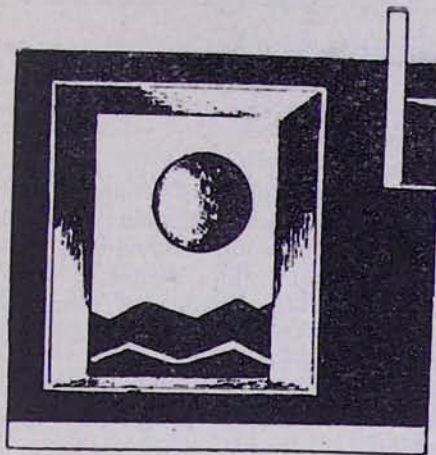

ԷԿՈՒՄԵՆԻԿ

ԿՅԱՆՔ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՅՅ ԵԿԵՂԵՅՈՒ ԹԵՄԵՐԻՅ

ՄԱԼԱԲԱՐԻ ՈՒՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՅՈՒ
ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ 1900-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ
ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Պատասխանելով Մալաբարի ուղղափառ եկեղեցու կաթողիկոս Նորին Սրբություն Մորան Մար Բասիլիոս Օգեն Ա-ի եղբայրական սիրալիր հրավերին՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգեն Առաջինը նշանակել էր հայ եկեղեցու բարձրաստիճան հոգևորականներից բաղկացած մի պատվիրակություն, Հայաստանյայց եկեղեցու և Իր անունից մասնակցելու համար 1972 թվականի դեկտեմբերի 31-ին Քոթայանում տեղի ունեցած հանդիսություններին՝ նվիրված ա. Թովմաս առաքյալի մարտիրոսության և Մալաբարի ուղղափառ եկեղեցու հաստատման 1900-ամյակին:

Պատվիրակությունը գլխավորում էր Երուսաղեմի հայոց պատրիարք տ. Եղիշե արքեպիսկոպոս Տերտերյանը, որին ընկերակցում էին Երուսաղեմի Սրբոց Հակոբյանց վանքի լուսարարապետ տ. Հայրիկ արքեպիսկոպոս Ալաանյանը, տ. Վահան եպիսկոպոս Տերյանը և ուսուցիչներից հոգևոր հովիվ տ. Վազգեն վարդապետ Թաթոյանը:

Դեկտեմբերի 29-ին Պոմպեյի օդանավակայանում Երուսաղեմի սրբազան պատրիարքին դիմավորում են Մալաբարից ժամանած պատգամավորներ, ինչպես նաև Վա-

հան եպիսկոպոս Տերյանը, Վազգեն վրդ. Թաթոյանը և մի խումբ հնդկահայեր:

Հետևյալ օրը հայ եկեղեցու պատվիրակությունը ուղևորվում է Քոչին, ուր Մալաբարի ուղղափառ եկեղեցու ծերունագարդ հայրապետը հատկապես ուղարկել էր իր փոխանորդ նորընտիր կաթողիկոսին, որը ի գլուխ հոգևորականներից և աշխարհականներից բաղկացած մի ստվար պատգամավորության, ողջունում և բարի գալուստ է մատնում հայ եկեղեցու բարձրաստիճան ներկայացուցիչներին:

Նույն օրը հայ եկեղեցու պատվիրակությունը Մալաբարի կաթողիկոսի անձնական ավտոմեքենայով մեկնում է Քոթայան, ուր զանգերի դողանքների և եկեղեցական մեղեդիների հնչյունների տակ հանդիսավոր թափորով առաջնորդվում է նախ տաճար և ապա՝ Վեհարան: Վեհարանում ալեգարդ հայրապետը, եպիսկոպոսներով շրջապատված, բարիգալստյան ջերմ խոսքերով ողջունում է հայ եկեղեցու պատվիրակությանը և միաժամանակ իր խորազգաց երախտագիտությունը հայտնում Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմից Մալաբար եկեղեցուն և իրեն եղած այդ մեծ պատվի համար:

Դեկտեմբերի 31-ին, կիրակի օրը, Մալաբարի ա. Աստվածածին առաջնորդանիստ եկեղեցում մատուցվում է հանդիսավոր պատարագ, բազմահազար հավատացյալների

և հետևյալ վայրերից եկած ուխտավորների ներկայությամբ: Պատարագը, որին ներկա է լինում հայ եկեղեցու պատգամավորությունը, տեղի է ունենում արևածագին, համաձայն տեղական հնավանդ սովորության: Օրհնայն տեղական հանգիստության առիթով վա հոբելյանական հանդիսությունները պատարագում է Մալաթիայի ընտրյալ կաթողիկոսը:

Սուրբ պատարագի ընթացքում, հանուն Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի և Ամենայն Հայոց Հայրապետի, ողջույնի խոսքով հանդես է գալիս տ. Եղիշե սրբազան պատրիարքը, որը հաղորդելուց հետո հայ եկեղեցու Գահակալի արտագին ողջույնները, եղբայրական սերն ու բարի կամեցողությունները Մալաթիայի նվիրապետական Աթոռին, նրա շնորհազարդ հայրապետին, ողջ միաբանությանը, ինչպես նաև եկեղեցում խմբված բազմահազար ժողովրդին, շարունակում է իր խոսքը՝ ասելով.

«Քրիստոնեությունը երեք գլխավոր ճյուղեր ունի՝ ուղղափառ, լատին և բողոքական եկեղեցիներ: Մենք, արևելյան ճյուղի Կյուրեղյան ուղղափառներս՝ հայեր, դասիներ, ասորիներ, հաբեշներ և մալաթացիներ, դարերն էլ վեր, հակառակ բազմաթիվ դժվարություններու և մեր վրա խուժող հալածանքներու, հավատարիմ մնացած ենք մեր սուրբ հավատքին, դավանական ուղղության և ավանդությանը, և ի գին մեր արյունին ա՛նադարտ պահած ենք անցյալն մեզի եկած այդ սրբազան ավանդները՝ փոխանցելով զանոնք հաջորդող սերունդներու, իբրև անգերազանցելի տրիսուր մեր աստվածաբայալ նախնիքներուն, որոնցմով այսօր ևս կրճանք պարծենալ»:

Ապա Երուսաղեմի հայոց պատրիարքը իր խոսքի մեջ մասնավորապես նշում է, որ, համաձայն քրիստոնեական եկեղեցու սրբազան և անփոփոխելի ավանդության, Մալաթիայի Աթոռը դեռևս հնագույն դարերից ճանաչված է եղել որպես Թովմաս առաքյալի վիճակը, և այդ փաստը հիշատակված է նույնիսկ առաքելական կանոնների մեջ, ուր որոշակի կերպով ասված է, թե «Հնդիկք և ամենայն գաւառք, որ շուրջ զնովա եմ», կազմում են Թովմաս առաքյալի վիճակը: «Թովմաս առաքյալը, — շարունակում է այնուհետև սրբազան պատրիարքը, — միակ առաքյալն է, որ շոշափել է վերջ միայն Տիրոջ տեգախոց կողերը, հավատաց Անոր: Վերքի և արյունի փաստերով շինված համոզումը հետո է պատրանք և հավերժության կնախ: Ահա թե ինչու երջանիկ և հպարտ պետք է զգա ինքզինքը Մալաթիայի քրիստոնյա եկեղեցին, որ իրեն իբրև առաքյալ ունի Թովմասը՝ առաքելական խմբի միակ

իրապաշտը, որ կրճա Քրիստոսի նկատմամբ կասկածող արտերուն ցույց տալ իր արյունոտ ձեռքերը իբրև գերագույն հավատարիք իր հավատքին»:

Եղիշե պատրիարքը իր խոսքը վերջացնում է բարի մաղթանքով, որ բոլոր ուղղափառ եկեղեցիները, իրենց նվիրապետական Աթոռներով և ժողովրդով, հաստատ և անսասան մնան իրենց ուղիղ հավատի մեջ՝ կազմակերպվելով ներքնապես և արտաքնապես, որպեսզի երկնավոր Հայրը շնորհի նրանց իր արքայությունը:

Սրբազան պատրիարքի խոսքերը տեղում թարգմանվում են անգլերենի և ապա՝ մալաթաբերենի:

Նույն օրը, ժամը 15-ին, հատուկ պատրաստված մի զարդակառքի մեջ երկու կաթողիկոսների և եպիսկոպոսների հետ իրենց տեղերն են գրավում հայ եկեղեցու պատգամավորները և ծովածավալ բազմության միջով մեկուկես ժամ տևող դանդաղ ուղևորությունից հետո հասնում ընդարձակ հանդիսավայրը, որտեղ տեղի էր ունենալու առաքելական Աթոռի հաստատման 1900-ամյալի տոնակսմությունը:

Ընդհանուր ցնծության և խանդավառության մթնոլորտում առաջինը խոսք է ասում ծերունազարդ կաթողիկոսը, որի ճառը կարդացվում է մալաթա մի եպիսկոպոսի կողմից: Ապա շնորհավորանքի պաշտոնական մի ուղերձով հանդես է գալիս տեղի նահանգապետը: Այնուհետև հրավիրվում է Երուսաղեմի հայոց պատրիարքը, որը, հանուն Հայաստանյայց եկեղեցու և Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի, բերում է իր ողջույնի և խնդակցության խոսքը սույն հանդեսին՝ անգլերեն լեզվով արտասանված հետևյալ արտառույ ճառով.

«Կուգամ Երուսաղեմեն և ձեզի բոլորիդ կրերեմ օրհնությունը մեր Տիրոջ աստվածակոյս վայրերուն: Օրհնությունն ս. Հարության տաճարեն, մեր Տիրոջ ծննդյան վայր Բեթղեհեմեն, Համբարձման Լեռնեն, Սիոնեն և սուրբ Երկրի սրբավայրերեն, նվիրագործված մեր Տիրոջ արյունով և փառավորված իր հարությամբ:

Իբրև ներկայացուցիչ հայ եկեղեցվո աստվածաբայալ Պետին, Վազգեն Ա. կաթողիկոսի, ձեզի կրերեմ Նորին Ա. Օծության արտագին շնորհակալությունն ու օրհնությունը և մեր եկեղեցվո սերը, ձեր այս մեծ հանդեսին և տոնակատարության առիթով:

Հանդիսավոր գիտակցությամբ և հրճվանքով, որուն խորքը հավատքին մաքուր զգացումն է որ կթոթոա, Մալաթիայի ուղղափառ եկեղեցին կտոնե այսօր իր հավատքի լուսավորիչ Թովմաս առաքյալի, ինչպես նաև

անոր քարոզությամբ հաստատված եկեղեցիին հազար իննհարյուրամյակը:

Հոբելյանները ցնծության և պանծացման ափսոսանք են, հայտնելու մեր սերն ու երախտիքը հավերժ մեծարելի այն անձերուն, որոնք մեր մտքի և հոգիի լուսավորիչները եղան և հարստացուցին մեր կյանքը իրենց մեզի թողուցած աստվածային ժառանգությամբ: Ուրախ է այսօր Մալաթիայի ուղղափառ եկեղեցին, որ հակառակ իրեն լարատադրված դժնդակ պայմաններուն, գիտցած է տասնեկինը դարեր շարունակ հավատարիմ մնալ առաքյալի թողուցած սրբազան ավանդի, և երջանիկ է այսօր, մեծարել կարենալու իր հավատքի լուսավորիչը, հայարտ և շնորհապարտ հոգիով:

Նորին Ս. Օծություն Վազգեն Առաջին, Պետ Հայաստանյայց առաքելական ուղղափառ եկեղեցվո, փափաքեցավ որ երուսաղեմի պատրիարքը ներկայացնե Ձինքը այս մեծ տոնակատարության մեջ, որովհետև 1963-ին, ձեր նախորդ երջանկահիշատակ Մար Բասիլիոս Գևարկիզ կաթողիկոսի օրով, այս օրհնյալ երկրին տված այցելութենն ի վեր, Նորին Վեհափառությունը իր մեջ կպահե տակավին անմոռանալի հիշատակներ, զորս իր հետ տարավ Մալաթիայի եկեղեցիներ և պատվական ու քարեպաշտ ժողովուրդներ: Մենք դավանակից եկեղեցիներ ենք և պարտինք իրարու գորավիզ հաճողիսանալ, որովհետև բախտակիցներ եղած ենք պատմության ընթացքին, կարենալ պահելու մեզի փոխանցված սուրբ ավանդը և մեր եկեղեցիներու անկախությունը: Դարերով տառապած ու հալածված ենք ոչ միայն օտարադավաններեն, այլ նաև մեզի դավանակից եկեղեցիներեն: Այս տեսակետով պատիվ Մալաթիայի ուղղափառ եկեղեցիին որ ի գին իր կյանքին ջանաց միշտ պահել իր ներքին անկախությունը և չծախել Թուլմասի առաքելական վիճակը պնակ մը ուսպապորի: Շատ բան կորսնցուցած է իր դարավոր գոյության ընթացքին, սակայն չէ հրաժարած իր առաքելական հիմնարկութենն, իր հոգևոր ազատութենն և անկախութենն, իր ուղղափառ դավանությունն: Չէ որացած իր եկեղեցվո առաջնորդներն ու մարտիրոսները, որոնք եկեղեցվո միակ ու կենդանի գլուխն չբաժնվելու համար թափած են իրենց վարդապետն արյունը: Բայց

մանավանդ որովհետև հայ եկեղեցվո և Մալաթիայի ուղղափառ եկեղեցվո լուսավորիչներն ու առաքելական հիմնադիրները, Թուլմաս և Թադեոս առաքյալները երկվորյակներ էին, և համաձայն ավանդության Թուլմաս առաքյալը Թադեոսը Հայաստան իրկելն հետո Հնդկաստան եկավ: Երկու առաքյալ եղբայրները իրարու գործակիցներ եղած են հավատքի տարածման դաշտին մեջ, և իրենց թափած եղբայրական հարազատ արյունը ուրիշ զգացումով կրնա եղբայրացնել հայ և Մալաթիայի բոլոր եկեղեցիները, որոնք ոչ միայն իրենց ճակատագրով, այլ նաև իրենց քրիստոնեական խոնարհությամբ և ոգիով նման են այնքան իրարու:

Քրիստոնեության սկզբունքն էր արյան եղբայրությունն երթալ մարդկային մեծ եղբայրության: Չէր բավեր միայն, որ եղբայրներ ըլլային իրարու, այլ եղբայրներ բոլոր մարդերուն, աշխարհին տանելու մարդկային եղբայրության մեծ ավետիսը: Ավետարանի իմաստով ըմբռնված մարդկային եղբայրությունը ավելի բարոյական քան դավանական հաղորդությունն մըն է: Եկեղեցիները իրարու հետ կարենալ միանալու հասարակետ է նախ կարենան սիրել զիրար: Մեր հավատքին առարկան Աստված է, այսինքն սերը, որու ճամփով միայն կրնանք հասնիլ ճշմարտության: Եկեղեցիները ավելի շուտ և գործնականապես պիտի սիրեին զիրար, թե կարենային ճանչնալ զիրար շատ ավելի քան ինչ որ այժմ: Այդ փոխադարձ սերեն պիտի ծներ հավատքի միությունը, որ սուրբերու հաղորդությունն է, որ անտեսանելի եկեղեցին է: Որքան իրարու մոտենանք և գործակցինք, այնքան ավելի կգորանան մեր եկեղեցիները: Մենք բոլորս ունինք նույն հավատքը, նույն դավանությունը, ունենալու ենք ուրեմն նույն հոգին և նույն հոգևոր ուղղությունը:

Այս զգացումով է, որ Նորին Ս. Օծություն Վազգեն Առաջին իրկած է զիս հոս, մասնակից և ուրախակից ըլլալու ձեր եկեղեցվո տոնակատարության և հաղորդության, աղոթելու ձեզի հետ և սիրո անտեսանելի պաշտոն մատուցանելու մեր Տիրոջ, որ վստահ ենք, թե մեր մեջն է այժմ, համաձայն իր ըսածին թե՝ «որ որ երկու կամ երեք հոգի իր անունով հավաքվին, հոն՝ անոնց մեջն է ինքը»:

